

SEVEROVZHODNIK

GLASILO OBČINE ŠALOVCI | ŠTEVILKA 38 | DECEMBER 2021

IZ VSEBINE

AKTUALNO:
**Projekt brezplačnih prevo-
zov na klic zelo uspešen**
stran 4

SKUPNOST IN OBČANI:
**Gasilci nadaljujejo z akcijo
zbiranja odpadnih pločevink**
stran 13

MED ŠOLSKE KLOPI:
**Utrip Osnovne šole Šalovci
in POŠ Domanjševci**
stran 19

S tematsko potjo predstaviti bogastvo na Bejčinem bregu

Javni zavod Krajinski park Goričko (v nadaljevanju JZ KPG) bo v okviru projekta Gorička krajina do konca februarja 2022 na območju Goriškega vzpostavil tri tematske poti. Ena izmed njih bo na Bejčinem bregu v Budincih. Na poteh bomo za domačine in obiskovalce Goriškega na privlačen način predstavili bogastvo življenjskih okolij, kot so travniki in visokodebelni sadovnjaki, njihove prebivalce in pomen za človeka in naravo.

Trasa poti bo potekala po obnovljenih travnikih.

Za vzpostavitev »Poti cvetočih travnikov« na Bejčinem bregu smo se odločili iz treh razlogov. Prvi pomemben razlog je ta, da so Budinci z okolico verjetno biotsko najbolj raznovrstno in bogato območje na Goriškem in v Pomurju. Od maja do julija v Budincih še vedno lahko uživamo v pogledu na cvetoče travnike, ki so jih ohranili domačini. Drugi pomemben razlog je ta, da bo del trase poti potekal ob travnikih, ki jih je JZ KPG v preteklih letih obnovil in kosil. Od teh jih je 8 ha odkupil in bo z njimi upravljali tudi v prihodnje. In tretji zelo pomemben razlog je trasa tematske poti. Pot bo skoraj v celoti potekala po občinskih poteh, deloma po asfaltni cesti ter po travnikih v upravljanju JZ KPG. Na kratkem odseku, kjer bo pot potekala ob zasebnih zemljiščih, bo JZ KPG z lastniki zemljišč sklenil služnostno pogodbo. Po dogovoru in sodelovanju z Občino Šalovci bo začetek poti ob mejnem prehodu, kjer bo občina razširila parkirišče. Tematska pot cvetočih travnikov bo krožna in označena z oranžnimi markacijami. Ob poti bomo namestili informativne pulte, troje enostavnih klopi in ležalnik. Za vzdrževanje postavljene infrastrukture in poti po travnikih bo skrbel JZ KPG. Na poti ne bo košev za smeti. Verjamemo, da bodo obiskovalci prislunili naši prošnji, da naj na poti ne puščajo nobenih smeti. S sabo pa naj odnesejo samo čudovite spomine in fotografije Bejčinega brega. Se že veselimo odprtja poti in snidenja z vami na obisku poti.

Besedilo in fotografija: Gregor Domanjko

Jesensko dogajanje na gradu Grad

Javni zavod Krajinski park Goričko se je v sodelovanju z Zavodom za varstvo kulturne dediščine Slovenije tudi letos pridružil 31. Dnevom evropske kulturne dediščine in 9. Tednu kulturne dediščine. Obiskovalcem gradu Grad je bil tako na zadnjo nedeljo v septembru ob Dnevu odprtih vrat omogočen prost vstop v obnovljene grajske prostore, organizirana pa sta bila tudi dva vodena ogleda. Letošnji Dnevi evropske kulturne dediščine so potekali pod sloganom Dober tek!, zato smo v goste povabili goriške kmetije in ponudnike, ki so na stojnicah ponujali svoje domače produkte in okusne kulinarčne dobrote. Na prvo soboto v oktobru pa je Javni zavod Krajinski park Goričko v sodelovanju z Goričkim društvom za lepše vütro organiziral že 15. Grajski bazar z goričkimi meštri, na katerem je na grajskem dvorišču 15 ponudnikov domače in umetnostne obrti ter domačih dobrot in kulinarike poskrbelo za pravo sejmsko vzdušje. Sejmsko dogajanje so člani Goričkoga društva za lepše vütro obogatili s sprehodom z zeliščarjem in fračarijo.

Obiskovalce in povabljenе goste sta nagovorili direktorica zavoda Stanka Dešnik in predsednica društva Marjetka Škafar. V nadaljevanju so bili javno pohvaljeni ter nagrajeni prejemniki priznanj za NAJ travnik in NAJ ograček z brajdo v letu 2021.

Bogata ponudba na stojnicah.

Na izbor za NAJ travnik se je letos prijavilo 16 lastnikov. Na izbor za NAJ ograček z brajdo so se letos prijavili 4 lastniki ogračkov, 1 lastnik ogračka z brajdo in 2 lastnika brajde, torej skupno 7 lastnikov. Vsem sodelujočim se zahvaljujemo in jim čestitamo ter vabimo k sodelovanju v naslednjem letu. Obiskovalci obeh dogodkov so si poleg stalnih muzejskih zbirk in razstav lahko v palacijo gradu ogledali fotografsko razstavo Magična narava 2019, Goričko živi z Naturo 2000, v novem stolpu razstavo jabolk in hrušk starih sort iz dežele vulkanov in v grajskem parku razstavo Biodiverzitet Slovenije. Jesenska dogodka sta bila s strani lokalnega prebivalstva in organiziranih skupin zaradi lepega vremena in raznovrstne ponudbe na stojnicah ter spremljevalnih aktivnosti dobro obiskana.

Besedilo: Štefanija Fujs; Fotografija: Stanka Dešnik

Zmagovalni travnik tudi v 2021 v Budincih

Na 15. Grajskem bazarju z goričkimi meštri na gradu Grad smo 2. oktobra razglasili tudi NAJ travnik v Krajinskem parku Goričko za leto 2021. V letošnjem izboru je sodelovalo 16 lastnikov travnikov, od tega dva iz občine Šalovci. Zmagovalec 11. izbora je tudi letos postal travnik v lasti Franca Ažmana, ki ga lahko občudujemo na Bejčinem bregu v Budincih. Travnik spada med vrstno najbolj bogate travnike na Goriškem. Na suhih delih travnika raste zavarovani vrsti rastlin deltasti klinček in navadna kukavica, na mokrem delu pa občasno rumena maslenica. Košen je 2x letno, v začetku junija in septembra, in ni gnojen. Na tak način lastnik na travniku pomaga ohranjati rastline, na katerih se prehranjujejo čmrliji, divje čebele in metulji. Na travniku rastejo posamezna drevesa in grmovje. Na njih občasno gnezdi ali iz njih lovi žuželke rjavi sra-koper. V bližini gnezditu tudi veliki skovik oz. čuk ter smrdokavra oz. upkaš. Po videzu in pisanosti cvetočih rastlin se zmagovalni travnik bistveno ne razlikuje od drugo oz. tretje uvrščenega travnika. Odločilna razlika pa je velikost travnika in domače živali. S površino 2,15 ha gre za največji travnik v izboru za NAJ travnik, lastnik pa krmo iz nagrajenega travnika uporablja za prehrano krav in oslov, ki jih ima na pašniku v bližini stanovanjske hiše.

Fotografija zmagovalnega travnika.

Drugo mesto v izboru za NAJ travnik v Krajinskem parku Goričko je zasedel travnik Janeza Gašparja iz Čepincev, tretje pa travnik v lasti Emila Novaka iz Ivanovcev. Iskrene čestitke najboljšim. Vsem skupaj pa zahvala, da v skladu z dobro kmetijsko prakso ohranjajo travnike.

Besedilo in fotografija: Gregor Domanjko

Naše delo v projektu LIFE NATURAVIVA, biodiverziteteta – umetnost življenja

Life Naturaviva, biodiverziteteta – umetnost življenja je projekt, v katerem želimo na Javnem zavodu Krajinski park Goričko skupaj z devetimi drugimi partnerji po Sloveniji čim širši javnosti predstaviti bogato biodiverziteteta oziroma biotsko pestrost Slovenije. Na našem zavodu se v projektu trudimo predvsem v razkrivanjem pestrosti narave našega prostora – Krajinskega parka Goričko. Našo nalogo v projektu smo letos opravljali z različnimi aktivnostmi. Za vrtčevske, osnovnošolske in srednješolske skupine smo organizirali številne brezplačne naravoslovne dneve in naravoslovne delavnice, na katerih mlajšim skupinam na zabaven in praktičen način pokažemo, zakaj je na Goriškem velika naravna pestrost, zakaj je pomembna in kaj vse zajema.

Naravoslovni dan v Lončarovcih.

Za splošno javnost smo izvedli različna predavanja na temo biotske pestrosti, na potopisnih predavanjih pa so različni predavatelji predstavili tudi biodiverzitetu drugih delov sveta. V aprilu 2021 so Goričanci in Goričanke po pošti prejeli novičnik z naslovom »Biodiverziteti in voda«, v katerem smo predstavili živalsko in rastlinsko pestrost vodnih življenjskih prostorov na Goričkem. V prostorih gradu Grad smo gostili fotografsko razstavo Magična narava 2019 in razstavo Ekosistemi Slovenije, v grajskem parku pa je bila postavljena velika zunanja razstava z naslovom Biodiverziteti Slovenije, ki so jo pripravili sodelavci projekta na Nacionalnem inštitutu za biologijo. V sodelovanju s Inštitutom Lutra smo priredili tudi otvoritev omenjenih razstav s koncertom klasične glasbe. Po omenjenih razstavah in na stalni razstavi Preživeti z netopirji v Kančevcih smo izvedli več vodenih ogledov z različnimi starostnimi skupinami. Razstavi Ekosistemi Slovenije in Biodiverziteti Slovenije smo v jesenskem času premestili na gostovanje v Regionalni promocijski center Expanso v Mursko Soboto.

Biodiverziteti Slovenije ob Regionalnem promocijskem centru Expanso.

V toplih poletnih večerih smo na gradu Grad prirejali kina pod zvezdami. Poleg filmov »Ne mečmo hrane stran« in »Žejni svet« smo v septembru premierno v Pomurju predvajali novi slovenski dokumentarni film »Divja Slovenija«. Predvajanje slednjega smo ponovili še v Gledališču Park v Murski Soboti. V mesecu oktobru smo izvedli tudi prvi izlet za deležnike Krajinskega parka Goričko. Skupaj z udeleženci iz občinskih uprav, turističnega zavoda, lokalnih društev, osnovne šole, rokodelskih obrti in našega zavoda smo si na Prazniku kozjanskega jabolka ogledali primer dobre prakse varstva biodiverziteti in sodelovanja lokalne skupnosti s Kozjanskim parkom. Pred zaključkom projekta avgusta prihodnje leto nas čaka še nekaj dela. Večino omenjenih aktivnosti bomo izvajali tudi v letu 2022, poleg le-teh pa bomo vzpostavili še zunanjo razstavo, na kateri bo predstavljena biodiverziteti Krajinskega parka Goričko, organizirali bomo še tri izlete za deležnike našega parka, izdelali bomo načrt interpretacije in organizirali izobraževanja vodnikov po naravi. O vseh aktivnostih boste obveščeni na naši spletni strani www.park-goricko.org in spletnih straneh naših socialnih omrežij, podrobne informacije o projektu LIFE NATURAVIVA pa lahko najdete na spletni strani www.naturaviva.si.

Vabimo vas, da v prazničnem delu leta raziščete čudovito naravo našega parka in še bolje spoznate, v kako lepem, mirnem in bogatem naravnem okolju živimo. Skupaj se potrudimo, da ga takšnega tudi ohranimo. Vsem občanom in občankam Občine Šalovci želimo mirne in predvsem zdrave božične praznike ter uspešno leto 2022.

Besedilo: Tomaž Koltai; Fotografije: Tomaž Koltai in Nuša Vegi Kalamar

Štefan Županek: Ustvarjati iz lesa je bila dolgoletna želja

Štefan Županek živi v Šalovcih in se z oblikovanjem lesa ukvarja že vrsto let. Z njim smo se pogovarjali, kaj mu pomeni les, kaj vse izdeluje in kje je mogoče videti njegove izdelke.

Kdaj ste se začeli ukvarjati z oblikovanjem lesa?

Z oblikovanjem lesa sem se začel ukvarjati pred približno 20 leti. Verjetno sem kaj podedoval po dedku, kajti tudi on je rad izdeloval iz lesa, ampak večje izdelke.

Kaj vse delate iz lesa?

Izdelujem iz lesa različne izdelke (drobne) in iz različnih vrst lesa (bor, jesen, sliva, oreh, jablana, divja češnja itd.). V začetku sem izdeloval razne skledice, solenke, piščalke, razne dozice, novoletne okraske in podobno. Zadnjih 10 let pa izdelujem miselne igre, igrače, jedilni pribor ter leseni nakit, kot so prstani in zapestnice, tudi hranilnik pujs se najde pa traktor, motor, avto in tako dalje.

Kje je mogoče videti oziroma kupiti vaše izdelke?

Nekatere izdelke je mogoče videti in kupiti na naslovu Šalovci 31, nekatere pa v centru DUO Veržej, na gradu GRAD, muzeju na prostem Rogatec, v poletni sezoni na stojnici v Moravskih Toplicah ter še po nekaterih drugih rokodelskih sejmih v

Slovenski Bistrici, Rogatecu, Ljubljani, Podstredi in v Gornji Radgoni. Sejmov se v zimskem času na prostem ne udeležujem zaradi zdravstvenih težav.

Menite, da ljudje danes cenijo ročna dela in tako narejene izdelke?

Na sejmih ugotavljam, da pridejo ljudje, ki spoštujejo ročno delo in takšni ti dajo posebno voljo do tega dela. So pa tudi taki, ki jim ni mar za to.

Zakaj ste se odločili za les?

Vedno sem imel željo ustvarjati iz lesa, ni pa bilo vedno časa za to.

Koliko časa namenite svoji dejavnosti?

Svoji dejavnosti namenjam toliko časa, kolikor ga lahko glede na zdravstveno stanje.

Kako na vaše delo gleda okolica, vaši najbližji?

Moji najbližji me zelo podpirajo.

Na katere svoje izdelke ste še posebej ponosni? Kaj bi povedali o njih?

Na vse izdelke sem ponosen, saj so plod mojega dela, mojega ustvarjanja. Les pa je iz domačega goriškega gozda. Večina izdelkov je s certifikatom Slovenskega rokodelstva ART&CRAFT (okrog 60 jih je), skupno blagovno znamko Krajinski park Goričko ter nekaj igrač z oznako CE.

Bliža se praznični čas. Kaj vam pomenijo prazniki?

Praznike imam rad, ker popestrijo naš vsak dan.

Kaj svetujete, kaj podariti za praznike?

Izbiro imam kar veliko, tako da se za vsakega kaj najde (od otrok do najstarejših). Vsi izdelki niso vedno na zalogi, ampak jih je potrebno prej naročiti in to 2 do 3 tedne.

Fotografije: iz osebne arhiva Štefana Županeka